Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATEI GENERALE
DOAMNA LEILA MEDINA
prezentate la 9 ianuarie 2025 [1]

Cauza C-665/23

IL
împotriva
Veracash SAS

[cerere de decizie preliminară formulată de Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța)]

„Trimitere preliminară – Servicii de plată în cadrul pieței interne – Directiva 2007/64/CE – Operațiuni de plată neautorizate – Notificarea operațiunilor de plată neautorizate – Termenul de notificare – Întârziere în efectuarea notificării, care nu este intenționată sau rezultatul unei neglijențe grave – Obligația de rambursare ce incumbă prestatorului de servicii de plată – Răspunderea plătitorului pentru operațiunile de plată neautorizate”

I. Introducere

1. Prezenta cauză se referă la anumite aspecte ale răspunderii pentru operațiunile neautorizate prevăzute de Directiva 2007/64/CE [2]. Ea ridică problema legăturii existente între dispozițiile acestei directive, care reglementează printre altele obligația plătitorului de a notifica în cel mai scurt timp orice operațiune neautorizată, și consecințele nerespectării acestei obligații atunci când operațiunea neautorizată este rezultatul utilizării neautorizate a unui instrument de plată. După hotărârea pronunțată în cauza CRCAM [3], prezenta cauză oferă Curții o nouă oportunitate de a analiza echilibrul care trebuie atins între interesele plătitorului și cele ale prestatorului de servicii de plată.

[1] Limba originală: engleza.

[2] Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE (JO 2007, L 319, p. 1). Această directivă a fost abrogată și înlocuită prin Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010, și de abrogare a Directivei 2007/64/CE (JO 2015, L 337, p. 35). Având în vedere situația de fapt din litigiul principal și astfel cum arată și instanța de trimitere, prezenta cauză este reglementată de Directiva 2007/64.

[3] Hotărârea din 2 septembrie 2021 (C-337/20, EU:C:2021:671, denumită în continuare „Hotărârea CRCAM”).

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii Europene

2. Articolul 56 din Directiva 2007/64, intitulat „Obligațiile utilizatorului serviciilor de plată cu privire la instrumentele de plată”, prevedea la alineatul (1):

„Utilizatorul serviciilor de plată care are dreptul de a utiliza un instrument de plată are următoarele obligații:

(a) să utilizeze instrumentul de plată în conformitate cu termenii care reglementează emiterea și utilizarea acestuia și,

(b) de îndată ce ia cunoștință de pierderea, furtul, deturnarea instrumentului său de plată sau de orice altă utilizare neautorizată a acestuia, să informeze fără întârziere prestatorul de servicii de plată sau entitatea desemnată de acesta.”

3. Potrivit articolului 58 din Directiva 2007/64, intitulat „Notificarea operațiunilor de plată neautorizate sau executate incorect”:

„Utilizatorul serviciilor de plată poate obține corectarea unei operațiuni din partea prestatorului de servicii de plată numai dacă semnalează în cel mai scurt timp prestatorului său de servicii de plată și în cel mult treisprezece luni de la data debitării faptul că a constatat o operațiune de plată neautorizată sau executată incorect, care dă naștere unei plângeri, inclusiv în conformitate cu articolul 75, cu excepția situațiilor în care, dacă este cazul, prestatorul de servicii de plată nu și-a îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile legate de această operațiune de plată, în conformitate cu titlul III.”

4. Articolul 60 din Directiva 2007/64, intitulat „Răspunderea prestatorului de servicii de plată pentru operațiunile de plată neautorizate”, prevedea la alineatul (1):

„Statele membre se asigură că, fără a aduce atingere articolului 58, în cazul unei operațiuni de plată neautorizate, prestatorul de servicii de plată al plătitorului rambursează imediat plătitorului suma aferentă operațiunii de plată neautorizate respective și, dacă este cazul, readuce contul de plăți debitat în situația în care s-ar fi aflat dacă operațiunea de plată neautorizată nu s-ar fi efectuat.”

5. Articolul 61 din Directiva 2007/64, intitulat „Răspunderea plătitorului pentru operațiuni de plată neautorizate”, prevedea:

„(1) Prin derogare de la articolul 60, plătitorul suportă, până la un cuantum de cel mult 150 EUR, pierderile legate de orice operațiuni de plată neautorizate, care rezultă din utilizarea unui instrument de plată pierdut sau furat sau din deturnarea unui instrument de plată, în cazul în care plătitorul nu a asigurat siguranța elementelor de securitate personalizate.

(2) Plătitorul suportă toate pierderile legate de orice operațiuni neautorizate dacă aceste pierderi rezultă în urma fraudei sau a nerespectării, intenționate sau din neglijență gravă, a uneia sau a mai multor obligații care îi revin în temeiul articolului 56. În astfel de cazuri, suma maximă menționată la alineatul (1) al prezentului articol nu se aplică.

(3) În cazurile în care plătitorul nu a acționat în mod fraudulos sau nu și-a îndeplinit, fără intenție, obligațiile care îi revin în temeiul articolului 56, statele membre pot reduce răspunderea menționată la alineatele (1) și (2) ale acestui articol, luând în calcul, în special, natura elementelor de securitate personalizate ale instrumentului de plată și situațiile în care acesta a fost pierdut, furat sau deturnat.

(4) Plătitorul nu suportă nicio consecință financiară care rezultă din utilizarea unui instrument de plată pierdut, furat sau deturnat după notificarea realizată în conformitate cu articolul 56 alineatul (1) litera (b), exceptând cazul în care acesta a acționat în mod fraudulos.

[…]”

B. Dreptul național

6. Directiva 2007/64 a fost transpusă în dreptul național prin ordonnance n° 2009-866 du 15 juillet 2009 relative aux conditions régissant la fourniture de services de paiement et portant création des établissements de paiement (Ordonanța nr. 2009-866 din 15 iulie 2009 privind condițiile care reglementează prestarea de servicii de plată și înființarea unor instituții de plată), care a instituit printre altele articolele L. 133-17, L. 133-18, L. 133-19 și L. 133-24 din code monétaire et financier (Codul monetar și financiar), aplicabile în litigiul principal.

7. Potrivit articolului L. 133-17 punctul I din Codul monetar și financiar, „[a]tunci când are cunoștință de pierderea, furtul, deturnarea sau orice utilizare neautorizată a instrumentului său de plată sau a datelor conexe acestuia, utilizatorul serviciilor de plată informează fără întârziere, în scopul blocării instrumentului, prestatorul sau entitatea desemnată de acesta”.

8. Potrivit articolului L. 133-18 din același cod:

„În cazul unei operațiuni de plată neautorizate semnalate de utilizator în condițiile prevăzute la articolul L. 133-24, prestatorul de servicii de plată al plătitorului rambursează imediat plătitorului suma aferentă operațiunii neautorizate și, dacă este cazul, readuce contul debitat în situația în care s-ar fi aflat dacă operațiunea de plată neautorizată nu ar fi avut loc.

Plătitorul și prestatorul său de servicii de plată pot decide prin contract cu privire la o compensație suplimentară.”

9. Potrivit articolului L. 133-19 din același cod:

„I. În cazul unei operațiuni de plată neautorizate ca urmare a pierderii sau furtului instrumentului de plată, plătitorul suportă, înainte de informarea prevăzută la articolul L. 133-17, pierderile legate de utilizarea acestui instrument, în limita unui plafon de 150 de euro.

Cu toate acestea, răspunderea plătitorului nu este angajată în cazul unei operațiuni de plată neautorizate efectuate fără utilizarea dispozitivului de securitate personalizat.

II. Răspunderea plătitorului nu este angajată în cazul în care operațiunea de plată neautorizată a fost efectuată prin deturnarea instrumentului de plată sau a datelor conexe acestuia, fără știrea plătitorului.

Aceasta nu este angajată nici în cazul unei contrafaceri a instrumentului de plată dacă, la momentul operațiunii de plată neautorizate, plătitorul se afla în posesia instrumentului său.

III. Cu excepția cazului în care a acționat în mod fraudulos, plătitorul nu suportă nicio consecință financiară în cazul în care prestatorul de servicii de plată nu furnizează mijloace adecvate care să permită informarea în scopul blocării instrumentului de plată prevăzut la articolul L. 133-17.

IV. Plătitorul suportă toate pierderile ocazionate de operațiunile de plată neautorizate dacă aceste pierderi rezultă dintr-un act fraudulos din partea sa ori dacă nu și-a îndeplinit în mod intenționat sau din neglijență gravă obligațiile menționate la articolele L. 133-16 și L. 133-17."

10. În sfârșit, potrivit articolului L. 133-24 din codul menționat:

„Utilizatorul serviciilor de plată semnalează fără întârziere prestatorului său de servicii de plată o operațiune de plată neautorizată sau executată incorect în cel mult treisprezece luni de la data debitării, sub sancțiunea decăderii, cu excepția situațiilor în care prestatorul de servicii de plată nu și-a îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile legate de această operațiune de plată în conformitate cu capitolul IV din titlul 1 din cartea III.

Cu excepția cazurilor în care utilizatorul este o persoană fizică ce acționează în scopuri neprofesionale, părțile pot decide să deroge de la dispozițiile prezentului articol."

III. Litigiul principal și întrebările preliminare

11. IL a deschis un cont de depozit în aur la Veracash SAS. La 24 martie 2017, Veracash a trimis la adresa lui IL un nou card de retragere și de plată. IL a susținut că nici nu a solicitat, nici nu a primit respectivul card și că, între 30 martie și 17 mai 2017, din contul său au fost efectuate zilnic retrageri, pe care nu le autorizase. IL a introdus o acțiune împotriva Veracash la tribunal de grande instance d'Évry[4] (Tribunalul de Mare Instanță din Évry, Franța) pentru a obține o rambursare și plata de daune-interese.

12. Întrucât acțiunea sa a fost respinsă parțial în primă instanță, IL a formulat apel la cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris, Franța). Apelul său a fost respins prin hotărârea din 3 ianuarie 2022, în special pentru motivul că acesta nu putea invoca dispozițiile articolului L. 133-18 din code monétaire et financier (Codul monetar și financiar), întrucât nu a semnalat „imediat"[5] și „fără întârziere" societății Veracash operațiunile în litigiu. Această constatare s-a bazat pe faptul că IL a transmis un formular de contestare a unei operațiuni societății Veracash la 23 mai 2017, la aproape două luni de la prima retragere contestată.

13. IL a introdus un recurs la Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța), care este instanța de trimitere. El invocă două motive de recurs. Prin intermediul primului aspect al celui de al doilea motiv de recurs[6], IL contestă faptul că, prin pronunțarea unei astfel de hotărâri, cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris) nu a ținut seama de faptul că plătitorul are la dispoziție treisprezece luni de la data debitării pentru a notifica operațiunea și astfel a încălcat articolul L. 133-24 din Codul monetar și financiar, așa cum este aplicabil acesta în litigiul principal.

4 Redenumit „tribunal judiciaire d'Évry" (Tribunalul din Évry, Franța) la 1 ianuarie 2020.

5 Referirea în această hotărâre la obligația de a notifica „imediat" operațiunea se datorează, după toate probabilitățile, includerii acestui cuvânt în condițiile generale de reglementare a utilizării cardului „Veracard", reproduse în aceeași hotărâre.

6 Cererea de decizie preliminară se referă doar la primul aspect al celui de al doilea motiv de recurs.

14. Instanța de trimitere arată că soluționarea litigiului depinde de aspectul dacă prestatorul de servicii de plată poate refuza rambursarea sumei aferente unei operațiuni neautorizate, în cazul în care plătitorul, deși a notificat respectiva operațiune în termen de treisprezece luni de la data debitării, a întârziat să facă acest lucru fără ca această întârziere să fi fost intenționată sau să fi fost urmarea unei neglijențe grave din partea sa.

15. Poziția părților din litigiul principal diferă în această privință. IL, recurentul din litigiul principal, susține în primul rând că utilizatorul serviciilor de plată are la dispoziție treisprezece luni de la data debitării pentru notificarea operațiunii neautorizate. Veracash, intimata din litigiul principal, susține că, prin prevederea, la articolul L. 133-24 din Codul monetar și financiar, a obligației utilizatorului de a notifica o operațiune neautorizată fără întârziere, în limita unui termen de treisprezece luni, legiuitorul a intenționat să stabilească un termen dublu și că termenul de treisprezece luni reprezintă un termen limită. Intimata adaugă că structura dispoziției menționate impune ca, de îndată ce ia cunoștință de o neregularitate, utilizatorul serviciilor de plată trebuie să reacționeze imediat prin notificarea prestatorului de servicii cu privire la aceasta.

16. Potrivit instanței de trimitere, o interpretare literală a articolului 58 din Directiva 2007/64 poate conduce la concluzia că, așa cum a statuat cour d'appel de Paris (Curtea de Apel, Paris), prestatorul de servicii de plată are dreptul să refuze rambursarea sumei aferente unei operațiuni de plată neautorizate pentru simplul motiv al efectuării cu întârziere a notificării de către utilizatorul serviciilor de plată, chiar dacă notificarea a fost efectuată în termen de treisprezece luni.

17. Cu toate acestea, instanța de trimitere consideră că o astfel de interpretare pare dificil de conciliat cu articolul 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64. Din această dispoziție rezultă că plătitorul este privat de dreptul său la rambursare numai dacă, printre altele, nu a respectat, cu intenție sau din neglijență gravă, una sau mai multe obligații care îi revin în temeiul articolului 56 din directiva menționată, inclusiv obligația de a informa fără întârziere prestatorul de servicii de plată cu privire la pierderea, furtul ori deturnarea instrumentului său de plată sau cu privire la orice altă utilizare neautorizată a acestuia.

18. Instanța de trimitere observă că, atunci când i s-a solicitat să interpreteze articolul 58 din Directiva 2007/64 în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea CRCAM, Curtea nu a trebuit să se pronunțe cu privire la consecințele nerespectării de către plătitor a obligației de a informa fără întârziere prestatorul de servicii de plată cu privire la o operațiune neautorizată.

19. Chiar dacă instanța de trimitere recunoaște interesul în încurajarea plătitorului să fie diligent în ceea ce privește informarea prestatorului de servicii de plată, ea consideră că, în lumina articolului 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64, legiuitorul Uniunii nu a intenționat să sancționeze toate întârzierile, indiferent de circumstanțe, prin privarea totală a plătitorului de dreptul la rambursare.

20. În opinia instanței de trimitere, plătitorul trebuie să fie privat de dreptul la rambursarea pierderilor cauzate de o operațiune neautorizată pe care o notificare efectuată fără întârziere ar fi putut-o preveni numai dacă tardivitatea respectivei notificări este intenționată sau rezultatul unei neglijențe grave din partea sa.

21. În aceste circumstanțe, Cour de cassation (Curtea de Casație) a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolele 56, 58, 60 și 61 din [Directiva 2007/64] trebuie interpretate în sensul că plătitorul este privat de dreptul la rambursarea cuantumului unei operațiuni neautorizate atunci când a întârziat să semnaleze prestatorului său de servicii de plată operațiunea de plată neautorizată, chiar dacă a făcut acest lucru în termen de treisprezece luni de la data debitării?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, privarea de dreptul plătitorului la rambursare este condiționată de faptul că tardivitatea semnalării este intenționată sau este urmarea unei neglijențe grave din partea plătitorului?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, plătitorul este privat de dreptul la rambursare pentru toate operațiunile neautorizate sau numai pentru cele care ar fi putut fi evitate dacă semnalarea nu ar fi fost tardivă?”

22. Veracash, guvernele ceh și francez, precum și Comisia Europeană au prezentat observații scrise.

IV. Apreciere

A. Cu privire la prima întrebare

23. Prin intermediul primei sale întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 58 din Directiva 2007/64, citit în lumina articolelor 56, 60 și 61 din aceasta, trebuie interpretat în sensul că plătitorul este privat de dreptul la rambursarea sumei aferente unei operațiuni neautorizate atunci când a semnalat cu întârziere prestatorului de servicii de plată respectiva operațiune, chiar dacă a făcut acest lucru în termen de treisprezece luni de la data debitării.

24. Pentru a răspunde la această întrebare, vom face mai întâi o prezentare generală a dispozițiilor care reglementează obligațiile contractuale ale părților cu privire la instrumentele de plată și la operațiunile de plată neautorizate, precum și a normelor referitoare la răspunderea pentru pierderile care rezultă în urma unor operațiuni neautorizate[7]. Vom furniza apoi câteva clarificări cu privire la legătura existentă între obligațiile de notificare ale plătitorului.

1. Obligațiile contractuale ale părților și răspunderea pentru pierderile ce rezultă în urma unor operațiuni neautorizate

25. În general, se pot identifica două seturi de dispoziții care prezintă relevanță pentru cauza principală. Articolele 56 și 57 din Directiva 2007/64 stabilesc obligațiile contractuale ale utilizatorului serviciilor de plată[8] și ale prestatorului de servicii de plată[9] cu privire la

[7] A se vedea Mavromati, D., *The Law of Payment Services in the EU: The EC Directive on Payment Services in the Internal Market*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2008, p. 220 și următoarele.

[8] Potrivit articolului 4 punctul 10 din Directiva 2007/64, noțiunea de „utilizator al serviciilor de plată” înseamnă persoana fizică sau juridică care folosește un serviciu de plată în calitate de plătitor, de beneficiar al plății sau în ambele calități. Noțiunile de „plătitor” și de „beneficiar al plății” sunt definite la punctele 7 și 8 ale aceluiași articol.

[9] Astfel cum acesta este definit la articolul 4 punctul 9 din Directiva 2007/64.

instrumentele de plată. Articolele 58-61 din aceeași directivă se referă la operațiunile de plată neautorizate, reglementând obligația de notificare ce incumbă utilizatorului serviciilor de plată, sarcina probei și răspunderea fiecăreia dintre părți.

26. Articolul 56 reglementează obligațiile contractuale ale utilizatorului serviciilor de plată cu privire la instrumentele de plată. Astfel, utilizatorul serviciilor de plată are obligația de a utiliza instrumentul de plată în conformitate cu termenii stipulați, de a garanta siguranța elementelor de securitate personalizate ale instrumentului de plată și de a informa fără întârziere prestatorul de servicii de plată de îndată ce ia cunoștință de pierderea, furtul ori deturnarea instrumentului său de plată sau de orice altă utilizare neautorizată a acestuia.

27. La rândul său, prestatorul serviciilor de plată este, printre altele, obligat, în temeiul articolului 57 alineatul (1) literele (a) și (b), să se asigure că elementele de securitate personalizate ale instrumentului de plată sunt accesibile doar utilizatorului serviciilor de plată și să nu trimită un instrument de plată nesolicitat, cu excepția cazului în care instrumentul de plată transmis deja trebuie înlocuit. În plus, în conformitate cu articolul 57 alineatul (1) litera (c), prestatorul serviciilor de plată trebuie să se asigure că în orice moment sunt disponibile mijloace corespunzătoare care să permită utilizatorului serviciilor de plată să facă o notificare în temeiul articolului 56 alineatul (1) litera (b) în cazul pierderii, furtului ori deturnării instrumentului său de plată sau al oricărei alte utilizări neautorizate a acestuia. În sfârșit, în conformitate cu articolul 57 alineatul (1) litera (d), prestatorul serviciilor de plată trebuie să împiedice orice utilizare a instrumentului de plată, după ce a fost făcută respectiva notificare.

28. Articolul 58 se referă, printre altele [10], la operațiunile de plată neautorizate [11]. Acesta impune utilizatorului serviciilor de plată o obligație generală de notificare, ca o condiție care trebuie îndeplinită în prealabil pentru a obține corectarea unei operațiuni din partea prestatorului de servicii de plată [12]. Utilizatorul serviciilor de plată trebuie să semnaleze prestatorului de servicii de plată „în cel mai scurt timp […] și în cel mult treisprezece luni de la data debitării faptul că a constatat o operațiune de plată neautorizată […] care dă naștere unei plângeri”. Singura excepție de la această obligație o constituie situațiile în care prestatorul de servicii de plată nu și-a îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile legate de respectiva operațiune de plată, în conformitate cu titlul III din Directiva 2007/64.

29. Articolul 59 din directiva menționată cuprinde, ca parte a normelor privind răspunderea în cazul operațiunilor neautorizate, dispoziții care reglementează sarcina probei, care sunt favorabile utilizatorului serviciilor de plată. În esență, sarcina probei revine prestatorului de servicii de plată, care trebuie să demonstreze că operațiunea de plată a fost autentificată, înregistrată corect și introdusă în conturi [13].

30. În practică, consecința regimului de probă instituit prin articolul 59 din Directiva 2007/64 este aceea că, odată ce notificarea prevăzută la articolul 58 din directiva menționată a fost efectuată în termenul prevăzut la acesta, prestatorul de servicii de plată este supus unei obligații de rambursare imediată, în conformitate cu articolul 60 alineatul (1) din această directivă [14].

[10] Această dispoziție se referă și la „operațiunile de plată executate incorect”. Întrucât cauza principală privește operațiunile care nu au fost autorizate de plătitor, spre deosebire de operațiunile care nu respectă instrucțiunile plătitorului, ne vom axa pe situația operațiunilor de plată neautorizate.

[11] Împrejurările în care o operațiune de plată trebuie considerată a fi neautorizată sunt prevăzute la articolul 54 din Directiva 2007/64.

[12] A se vedea în acest sens Hotărârea CRCAM (punctul 33).

[13] Hotărârea CRCAM (punctul 40).

[14] *Ibidem.*

31. Articolul 61 din aceeași directivă reglementează răspunderea plătitorului în situația specifică în care pierderile legate de o operațiune de plată neautorizată rezultă din utilizarea unui instrument de plată care a fost pierdut, furat sau deturnat. Din alineatul (1) al articolului menționat rezultă că răspunderea plătitorului pentru operațiunile neautorizate este limitată la un cuantum de cel mult 150 de euro [15]. În schimb, răspunderea plătitorului este nelimitată atunci când a acționat în mod fraudulos sau nu a respectat una sau mai multe obligații care îi revin în temeiul articolului 56 (inclusiv obligația de a notifica pierderea, furtul ori deturnarea instrumentului său de plată sau orice altă utilizare neautorizată a acestuia) cu intenție sau din neglijență gravă. Din articolul 61 alineatul (4) rezultă că, după notificarea pierderii, furtului sau deturnării instrumentului de plată, plătitorul nu mai suportă nicio consecință financiară, exceptând cazul în care acesta a acționat în mod fraudulos.

2. Legătura existentă între obligațiile de notificare ale plătitorului

32. Din prezentarea cadrului juridic expus mai sus rezultă că utilizatorul are o obligație generală de diligență cu privire la instrumentul de plată. O expresie concretă a obligației de diligență este obligația de notificare [16]. Această obligație ocupă un loc central în contextul normelor privind răspunderea pentru operațiunile de plată neautorizate, servind drept „etalon” pentru repartizarea răspunderii între plătitor și prestatorul de servicii pentru orice operațiuni neautorizate [17].

33. Este posibilă identificarea a cel puțin trei situații care dau naștere obligației utilizatorului de notificare.

34. Prima situație apare atunci când utilizatorul ia cunoștință de pierderea, furtul ori deturnarea instrumentului său de plată sau de orice altă utilizare neautorizată a acestuia. În această situație, articolul 56 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2007/64 obligă utilizatorul serviciilor de plată să informeze fără întârziere prestatorul de servicii. Obiectivul acestei notificări, astfel cum reiese din articolul 57 alineatul (1) litera (d) din aceeași directivă, citit în lumina considerentului (32) al acesteia, este de a permite prestatorului de servicii de plată să blocheze instrumentul de plată și să împiedice o altă utilizare neautorizată a acestuia.

35. A doua situație apare atunci când utilizatorul ia cunoștință de o operațiune neautorizată. Într-un astfel de caz, în conformitate cu articolul 58 din directiva menționată, utilizatorul trebuie să notifice în cel mai scurt timp prestatorul de servicii de plată pentru a obține corectarea operațiunii neautorizate. Obiectivul obligației de notificare prevăzute la articolul menționat este acela de a permite plătitorului să conteste și să obțină rambursarea sumelor aferente operațiunilor neautorizate.

[15] A se vedea Geva, B., „The EU payment services directive: An outsider’s view”, în *Yearbook of European Law*, vol. 28, nr. 1, 2009, p. 177-215, la p. 200, care subliniază că această răspundere limitată există chiar și atunci când plătitorul nu săvârșește nicio greșeală și nu are cunoștință de circumstanțele care impun obligația de notificare care îi revine în temeiul articolului 56 din Directiva 2007/64.

[16] A se vedea Bourguignon, C., „L’utilisateur dans la nouvelle loi sur les services de paiement: entre protection et responsabilisation”, în Jacquemin, H., Michaux, B., și Bourguignon, C., *Actualités en droit du numérique*, Anthemis, Limal, 2019, p. 153-215, la p. 206.

[17] *Ibidem*, la p. 207, care descrie obligația de notificare drept un „curseur de la répartition des responsabilités”. În aceeași ordine de idei, a se vedea Guimarães, M. R., și Steennot, R., „Allocation of liability in case of payment fraud: who bears the risk of innovation? A comparison of Belgian and Portuguese law in the context of PSD2”, în *European Review of Private Law*, Kluwer Law International, 2022, vol. 30, nr. 1, p. 29-72, la p. 46, potrivit cărora „eventuala legătură de cauzalitate dintre comportamentul [utilizatorului] și operațiunile de plată neautorizate ia sfârșit odată cu notificarea”.

36. În timp ce articolul 56 alineatul (1) litera (b) are o *funcție preventivă*, prin faptul că permite blocarea instrumentului de plată și asigură protecția împotriva riscului operațiunilor neautorizate, articolul 58 are în principal o *funcție compensatorie*, prin faptul că permite rambursarea sumei aferente operațiunii neautorizate [18].

37. A treia situație apare atunci când cele două situații prezentate anterior intervin (aproape) *simultan*. După cum a constatat în mod întemeiat Comisia în observațiile sale și așa cum pare a fi cazul în litigiul principal, o operațiune neautorizată poate fi ulterioară pierderii, furtului, deturnării sau utilizării neautorizate a instrumentului de plată. Într-o astfel de situație, obligațiile de notificare care rezultă din articolul 56 alineatul (1) litera (b) și din articolul 58 trebuie aplicate într-un mod *coerent*. Pentru a asigura coerența, notificarea (și contestarea) unei operațiuni neautorizate prevăzută la articolul 58 trebuie considerată ca *incluzând* notificarea prevăzută la articolul 56 alineatul (1) litera (b). În acest tip de situație, notificarea operațiunii neautorizate îndeplinește atât o funcție preventivă, cât și o funcție compensatorie și suplinește notificarea prevăzută la articolul 56 [19].

3. Termenul de notificare prevăzut la articolul 58 din Directiva 2007/64

38. Articolul 58 din Directiva 2007/64 impune plătitorului să își îndeplinească obligația de notificare a prestatorului de servicii de plată într-un anumit termen. Pentru a obține corectarea din partea prestatorului, utilizatorul serviciilor de plată trebuie să semnaleze „în cel mai scurt timp […] și în cel mult treisprezece luni de la data debitării faptul că a constatat o operațiune de plată neautorizată […]”.

39. Problema ridicată prin intermediul primei întrebări este aceea dacă notificarea făcută cu întârziere privează utilizatorul serviciilor de plată de dreptul de a obține corectarea operațiunii, chiar și atunci când notificarea are loc în termen de treisprezece luni de la data debitării. Răspunsul la această întrebare depinde de aspectul dacă obligația de notificare „în cel mai scurt timp” a constatării unei operațiuni neautorizate reprezintă o condiție distinctă și independentă, care se aplică *în mod cumulativ*, împreună cu obligația de notificare în termen de treisprezece luni de la data debitării.

40. Conform unei jurisprudențe constante, în vederea interpretării unei dispoziții a dreptului Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul în care se înscrie și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte. Geneza unei dispoziții a dreptului Uniunii poate de asemenea să ofere elemente relevante pentru interpretarea sa [20].

41. În ceea ce privește, în primul rând, formularea articolului 58, trebuie să se observe de la bun început că condițiile privind termenul de notificare sunt corelate cu expresia *„și în cel mult”*. Această expresie pare a indica faptul că articolul 58 stabilește două condiții distincte, ambele trebuind să fie îndeplinite pentru a da naștere dreptului la corectare.

42. În plus, cele două condiții legate de termen sunt diferite ca natură și ca întindere.

[18] Torck, S., „Délai de contestation des opérations de paiement non autorisées: renvoi préjudiciel de la Cour de Cassation”, în *Revue de droit bancaire et financier*, nr. 2, 2024, comentariul 28.

[19] *Ibidem*; Torck, S., observă că contestația întemeiată pe articolul 58 înlocuiește notificarea întemeiată pe articolul 56, pe care circumstanțele au făcut-o ineficace (*„la contestation fondée sur l’article 58 prend le relais du signalement fondé sur l’article 56, rendu inefficace par les circonstances”*).

[20] Hotărârea CRCAM (punctul 31 și jurisprudența citată).

43. În ceea ce privește notificarea „în cel mai scurt timp”, trebuie să se observe că Directiva 2007/64 nu definește această expresie [21]. După cum a susținut în esență guvernul francez, în funcție de versiunea lingvistică, această expresie poate fi interpretată ca evidențiind fie caracterul imediat al notificării [22], fie caracterul excesiv de lung al întârzierii [23].

44. În pofida diferitelor nuanțe existente în funcție de versiunea lingvistică, trebuie subliniat că articolul 58 nu se referă la o acțiune *imediată*. Acest aspect indică existența unei anumite marje de libertate în aprecierea promptitudinii reacției plătitorului, în funcție de fiecare caz în parte. Astfel, plătitorul trebuie să acționeze în cel mai scurt timp, ținând seama de circumstanțe. În orice caz, nu se poate considera că plătitorul este în întârziere dacă acesta nu a avut efectiv cunoștință de evenimentul care a dat naștere operațiunii neautorizate [24].

45. Considerentul (31) al Directivei 2007/64 confirmă această interpretare, prevăzând că utilizatorul serviciilor de plată ar trebui să informeze „în cel mai scurt timp” prestatorul de servicii de plată asupra oricărei contestații cu privire la operațiuni de plată presupuse a fi neautorizate.

46. În lumina considerentului (31), expresia „în cel mai scurt timp” trebuie interpretată ca obligând utilizatorul serviciilor de plată să acționeze *rapid*, aspect care trebuie apreciat, după cum a observat în esență Comisia, *ținând seama de circumstanțe*.

47. Necesitatea de a ține seama de circumstanțele fiecărui caz în parte indică, după cum a susținut în esență guvernul ceh, faptul că obligația de notificare „în cel mai scurt timp” este o obligație *subiectivă*. Caracterul subiectiv al acesteia este determinat și de momentul de la care obligația ia naștere, care este momentul în care se ia cunoștință de operațiunea neautorizată.

48. Spre deosebire de această condiție temporală subiectivă, condiția ca notificarea să fie efectuată în cel mult treisprezece luni de la data debitării este o condiție obiectivă. Astfel, scurgerea celor treisprezece luni poate fi determinată în mod obiectiv și nu depinde de circumstanțele cauzei. În plus, data la care încep să curgă cele treisprezece luni nu este condiționată de data la care plătitorul constată operațiunea neautorizată (care, de altminteri, ar putea fi greu de stabilit) [25], ci de data debitării.

49. Curtea a precizat în Hotărârea CRCAM că termenul de treisprezece luni reprezintă un „termen maxim” în care trebuie efectuată notificarea [26]. Utilizatorul care nu a semnalat prestatorului său de servicii de plată o operațiune neautorizată în acest termen nu poate angaja răspunderea respectivului prestator de servicii, inclusiv în temeiul dreptului comun, și, prin

[21] În observațiile sale, guvernul francez a furnizat o analiză a expresiei „în cel mai scurt timp”, luând în considerare obligațiile impuse Comisiei sau statelor membre în alte acte de drept al Uniunii. Cu toate acestea, considerăm că diferențele existente între o instituție a Uniunii sau o autoritate a unui stat membru și o persoană fizică, și anume plătitorul, exclud orice analogie.

[22] Acesta pare a fi cazul în versiunile în limba franceză („*sans tarder*”), în limba neerlandeză („*onverwijld*”), în limba germană („*unverzüglich*”), în limba greacă („*αμελλητί*”) și în limba italiană („*senza indugio*”).

[23] Acesta pare a fi cazul în versiunile în limba engleză („without undue delay”), în limba spaniolă („*sin tardanza injustificada*”) și în limba letonă („*bez liekas kavēšanās*”).

[24] A se vedea Storck, M., ș.a., *Code Monétaire et Financier. Annoté et commenté*, ediția a 14-a, Dalloz, Paris, 2024, p. 170, și Hennard, G., „Loi sur les services de paiement: l’exécution des opérations de paiement – Responsabilités en cas d’inexécution ou d’exécution incorrecte des opérations de paiement”, în *Betalingsdiensten/Services de paiement*, prima ediție, Intersentia, Bruxelles, 2011, p. 137-194, la p. 172.

[25] A se vedea Guimarães, M. R., și Steennot, R., *op. cit.* la nota de subsol 17, p. 48.

[26] A se vedea în acest sens Hotărârea CRCAM (punctele 38 și 50).

urmare, nu poate obține rambursarea sumei aferente respectivei operațiuni neautorizate [27]. După cum a susținut Veracash, termenul de treisprezece luni reprezintă un „termen limită” (*„délai butoir”*) în cadrul căruia trebuie să fie efectuată notificarea.

50. Din cele prezentate mai sus rezultă că obligația de notificare „în cel mai scurt timp” este distinctă de obligația de notificare în termen de treisprezece luni. Nerespectarea de către utilizatorul serviciilor de plată a obligației de notificare „în cel mai scurt timp” de la data constatării operațiunii neautorizate nu poate fi pur și simplu „compensată” printr-o notificare efectuată în termen de treisprezece luni de la data debitării.

51. În al doilea rând, o interpretare contextuală a articolului 58 din Directiva 2007/64 confirmă interpretarea literală a acestei dispoziții.

52. În Hotărârea CRCAM, Curtea a statuat că articolul 58, la care se face referire la articolul 60 alineatul (1) din aceeași directivă, stabilește în sarcina utilizatorului serviciilor de plată o obligație generală de notificare [28]. După cum am subliniat mai sus [29], notificarea ocupă un loc central în contextul normelor privind răspunderea care reglementează operațiunile de plată neautorizate. A accepta că plătitorul poate aștepta treisprezece luni înainte de a contesta o operațiune de care a luat cunoștință ar diminua eficacitatea obligației de notificare „în cel mai scurt timp”. În situația concretă în care operațiunea neautorizată este rezultatul pierderii, furtului sau deturnării instrumentului de plată, notificarea tardivă a respectivei operațiuni întârzie adoptarea măsurilor de către prestatorul de servicii de plată în conformitate cu articolul 57 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2007/64. În plus, notificarea tardivă a operațiunilor neautorizate de care plătitorul a luat cunoștință întârzie angajarea răspunderii prestatorului de servicii de plată în temeiul articolului 60 din aceeași directivă. Prin urmare, așa cum a susținut în esență Comisia, notificarea tardivă a operațiunilor neautorizate de care plătitorul a luat cunoștință subminează și obiectivele prevăzute la articolul 57 alineatul (1) litera (d) și la articolul 60 din directiva menționată.

53. În al treilea rând, interpretarea teleologică a articolului 58 din Directiva 2007/64 susține interpretarea literală și contextuală a acestei dispoziții. În situația concretă în care pierderile legate de o operațiune neautorizată rezultă în urma pierderii, furtului sau deturnării unui instrument de plată, notificarea tardivă împiedică prestatorul de servicii de plată să adopte imediat măsuri și agravează riscul unor operațiuni neautorizate. Astfel, întârzierea în notificarea prestatorului de servicii de plată aduce atingere scopului preventiv al notificării [30].

54. În plus, după cum a subliniat în esență Comisia, interpretarea potrivit căreia plătitorul ar avea dreptul de a obține corectarea unei operațiuni chiar dacă nu respectă obligația de notificare în cel mai scurt timp ar aduce atingere securității juridice și asigurării echilibrului între interesele prestatorului de servicii de plată și cele ale utilizatorului serviciilor de plată.

55. În al patrulea rând, geneza Directivei 2007/64 susține interpretarea care rezultă dintr-o interpretare literală, contextuală și teleologică a articolului 58 din această directivă.

27 Hotărârea CRCAM (punctul 36).

28 *Ibidem*, punctul 33.

29 A se vedea punctul 32 din prezentele concluzii.

30 A se vedea punctele 34 și 36 din prezentele concluzii.

56. Din lucrările pregătitoare reiese că propunerea inițială de directivă a Comisiei [31] nu impunea niciun termen limită comparabil cu cel prevăzut la articolul 58 din Directiva 2007/64, care a fost introdus în cursul procesului legislativ [32]. Instituirea unui termen uniform de treisprezece luni nu era însă destinată să înlocuiască obligația de notificare în cel mai scurt timp. După cum a subliniat Curtea în Hotărârea CRCAM, a devenit curând evident că instituirea acestui termen era indispensabilă pentru a garanta securitatea juridică a utilizatorului respectivelor servicii și a prestatorului lor [33]. Prevederea unui termen maxim de treisprezece luni asigură faptul că operațiunea de plată devine definitivă la expirarea acestuia [34]. Obiectivul asigurării faptului că o operațiune devine definitivă nu afectează însă obligația distinctă a utilizatorului de notificare în cel mai scurt timp.

57. Rezultă că utilizatorul serviciilor de plată trebuie să respecte ambele condiții prevăzute la articolul 58 din Directiva 2007/64. Acest aspect nu aduce atingere aplicării articolului 61 alineatul (2) din aceeași directivă, care reglementează răspunderea plătitorului atunci când pierderile legate de o operațiune neautorizată rezultă printre altele din nerespectarea obligației de notificare a pierderii, a furtului sau a deturnării instrumentului de plată, cu intenție sau din neglijență gravă, aspect care constituie obiectul celei de a doua întrebări adresate.

58. Având în vedere toate considerentele care precedă, articolul 58 din Directiva 2007/64, citit în lumina articolelor 56, 60 și 61 din aceasta, trebuie interpretat în sensul că plătitorul este în principiu privat de dreptul la rambursarea sumei aferente unei operațiuni neautorizate dacă a notificat cu întârziere prestatorul de servicii de plată în legătură cu respectiva operațiune, în pofida faptului că a făcut acest lucru în termen de treisprezece luni de la data debitării. Această interpretare nu aduce atingere aplicării articolului 61 alineatul (2) din directiva menționată.

B. Cu privire la cea de a doua întrebare

59. Deși, în cuprinsul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere nu menționează o dispoziție specifică a Directivei 2007/64, din decizia de trimitere reiese totuși că ea solicită o interpretare a articolului 61 alineatul (2) citit în lumina articolului 56 alineatul (1) litera (b) din această directivă. În plus, cea de a doua întrebare este adresată doar pentru ipoteza în care răspunsul la prima întrebare este afirmativ.

60. Astfel, prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere urmărește în esență să afle dacă articolul 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64, citit în lumina articolului 56 alineatul (1) litera (b) din aceasta, trebuie interpretat în sensul că, în cazul pierderilor legate de o operațiune neautorizată care rezultă în urma pierderii, furtului ori deturnării instrumentului său de plată sau în urma oricărei alte utilizări neautorizate a acestuia, plătitorul este privat de dreptul la rambursare numai dacă nu a notificat, cu intenție sau din neglijență gravă, prestatorul de servicii de plată.

[31] În cadrul punerii în aplicare a programului comunitar de la Lisabona: Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciile de plată în cadrul pieței interne și de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2000/12/CE și 2002/65/CE [COM(2005) 603 final].

[32] A se vedea Concluziile avocatului general Saugmandsgaard Øe prezentate în cauza CRCAM (C-337/20, EU:C:2021:564, punctele 44-46).

[33] Hotărârea CRCAM (punctul 48).

[34] *Ibidem*, punctul 49.

61. Articolul 61 din Directiva 2007/64 stabilește dispoziții specifice, aplicabile în raport cu normele privind răspunderea pentru pierderile legate de operațiunile de plată neautorizate, care rezultă din utilizarea unor instrumente de plată pierdute, furate sau deturnate [35]. Mai precis, din articolul 61 alineatul (2) din aceeași directivă, interpretat în lumina articolului 56 alineatul (1) litera (b) din aceasta, rezultă că plătitorul este răspunzător pentru toate pierderile legate de orice operațiuni neautorizate, pe care acesta le-a generat printre altele prin faptul că nu a notificat, cu intenție sau din neglijență gravă, prestatorul de servicii de plată cu privire la pierderea, furtul ori deturnarea instrumentului său de plată sau cu privire la orice altă utilizare neautorizată a acestuia.

62. Articolul 61 alineatul (2) nu se referă în mod explicit la obligația de notificare prevăzută la articolul 58. Cu toate acestea, după cum s-a subliniat mai sus [36], în funcție de situație și de cursul evenimentelor, atunci când operațiunea neautorizată este rezultatul pierderii, al furtului sau al deturnării unui instrument de plată, notificarea unei operațiuni neautorizate în temeiul articolului 58 include și notificarea în temeiul articolului 56 alineatul (1) litera (b). În astfel de situații, pentru a asigura o interpretare coerentă a articolului 61 alineatul (2), a articolului 56 alineatul (1) litera (b) și a articolului 58, notificarea în temeiul articolului 58 trebuie să respecte condițiile prevăzute la articolul 61 alineatul (2).

63. Prin urmare, plătitorul este privat de dreptul la rambursare dacă acesta nu a notificat, „cu intenție sau din neglijență gravă”, operațiunea neautorizată subsecventă pierderii, furtului sau deturnării instrumentului său de plată.

64. Din considerentul (33) al Directivei 2007/64 rezultă că, în evaluarea posibilei neglijențe, ar trebui să se țină seama de toate circumstanțele. Potrivit acestui considerent, dovezile și gradul de presupusă neglijență ar trebui evaluate în conformitate cu legislația națională.

65. În timp ce noțiunea de neglijență desemnează o acțiune sau o omisiune involuntară prin care persoana răspunzătoare încalcă obligația de diligență care îi revine, noțiunea de „neglijență gravă” nu poate avea în vedere decât o încălcare *gravă* a unei asemenea obligații de diligență [37]. Deși nu este aplicabilă în litigiul principal, Directiva 2015/2366 confirmă respectiva interpretare a noțiunii de „neglijență gravă”. Considerentul (72) al acestei directive prevede că „o «neglijență gravă» ar trebui să însemne mai mult decât o simplă neglijență, implicând comportamente care prezintă un grad semnificativ de imprudență”.

66. În orice caz, din articolul 59 alineatul (2) din Directiva 2007/64 rezultă că simpla folosire a instrumentului de plată nu este suficientă pentru a dovedi că plătitorul a acționat în mod fraudulos sau nu a respectat, intenționat sau din neglijență gravă, una sau mai multe dintre obligațiile care îi revin în temeiul articolului 56 din aceasta.

67. Prin urmare, în sensul articolului 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64, simpla încălcare a obligației de diligență sau „simpla neglijență”, în termenii folosiți de Comisie, nu va fi suficientă pentru a exclude rambursarea plătitorului [38]. În consecință, așa cum a observat în mod întemeiat instanța de trimitere, articolul 61 alineatul (2) nu „sancționează” toate întârzierile în efectuarea notificării, indiferent de circumstanțe și de comportamentul plătitorului. Doar o întârziere în efectuarea notificării care este urmarea faptului că plătitorul acționează cu intenție sau din neglijență gravă are ca rezultat pierderea dreptului la rambursare.

[35] A se vedea punctul 31 din prezentele concluzii.

[36] Punctul 37 din prezentele concluzii.

[37] A se vedea în acest sens Hotărârea din 3 iunie 2008, Intertanko ș.a. (C-308/06, EU:C:2008:312, punctele 75 și 76).

[38] A se vedea Guimarães, M. R., și Steennot, R., *op. cit.* la nota de subsol 17, p. 50, cu exemple din jurisprudența națională.

68. Având în vedere cele de mai sus, articolul 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64, citit în lumina articolului 56 alineatul (1) litera (b) din aceasta, trebuie interpretat în sensul că, în cazul pierderilor legate de o operațiune neautorizată care rezultă în urma pierderii, furtului ori deturnării instrumentului său de plată sau în urma oricărei alte utilizări neautorizate a acestuia, plătitorul este privat de dreptul la rambursare numai dacă acesta nu a notificat, cu intenție sau din neglijență gravă, prestatorul de servicii de plată.

C. Cu privire la cea de a treia întrebare

69. Deși, în cuprinsul celei de treia întrebări, instanța de trimitere nu menționează o dispoziție specifică a Directivei 2007/64, din decizia de trimitere reiese totuși că aceasta solicită o interpretare a articolului 61 alineatul (2) din această directivă și în special a sferei de aplicare a operațiunilor neautorizate pentru care plătitorul suportă riscurile. În plus, cea de a treia întrebare este adresată doar pentru ipoteza în care răspunsul la prima întrebare este afirmativ.

70. Astfel, prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere urmărește în esență să se stabilească dacă articolul 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64 trebuie interpretat în sensul că, în cazul pierderilor legate de operațiunile neautorizate pe care plătitorul le-a notificat tardiv, cu intenție sau din neglijență gravă, respectivul plătitor este privat de dreptul la rambursare în raport cu toate operațiunile neautorizate sau doar în raport cu acele operațiuni care ar fi putut fi prevenite dacă notificarea nu s-ar fi efectuat cu întârziere.

71. În această privință, în conformitate cu o jurisprudență constantă, citată mai sus [39], în vederea interpretării unei dispoziții a dreptului Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul în care se înscrie și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte.

72. În primul rând, în ceea ce privește formularea articolului 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64, această dispoziție prevede că plătitorul suportă „toate pierderile legate de orice operațiuni neautorizate” dacă aceste pierderi rezultă, printre altele, în urma nerespectării, intenționate sau din neglijență gravă, a obligației de notificare care îi revine. Pe de o parte, expresiile „*toate pierderile*” și „*orice operațiuni neautorizate*” par a indica faptul că sfera de aplicare a operațiunilor în raport cu care un plătitor nu își îndeplinește obligațiile trebuie interpretată în sens larg. Nu există nicio distincție între operațiunile care ar fi putut fi evitate și operațiunile care nu ar fi putut fi evitate dacă s-ar fi efectuat în timp util o notificare.

73. Pe de altă parte, expresia „aceste pierderi rezultă în urma” stabilește o legătură de cauzalitate între pierderi și comportamentul plătitorului, ele „rezultând” în urma, printre altele, a nerespectării obligației de notificare. Condiția acestei legături de cauzalitate ar putea fi interpretată, după cum a susținut în esență Comisia, ca indicând faptul că sunt acoperite doar pierderile care rezultă în urma operațiunilor care ar fi putut fi prevenite prin efectuarea în timp util a unei notificări.

74. Cu toate acestea, considerăm că contextul în care se înscrie articolul 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64 și obiectivul urmărit de acesta indică în schimb că plătitorul suportă toate pierderile legate de toate operațiunile neautorizate, dacă acesta nu le-a notificat cu intenție sau din neglijență gravă.

[39] Punctul 40 din prezentele concluzii.

75. În al doilea rând, cu privire la contextul în care se înscrie dispoziția menționată, trebuie amintit în primul rând că răspunderea nelimitată a plătitorului este condiționată de modul fraudulos cu care acesta acționează sau de nerespectarea, cu intenție sau din neglijență gravă, a uneia sau a mai multe obligații care îi revin în temeiul articolului 56 din Directiva 2007/64. Din dispoziția menționată rezultă că un atare comportament trebuie să aibă consecințe pentru plătitor, și anume pierderea dreptului la rambursare.

76. Apoi, astfel cum am subliniat deja [40], notificarea ocupă un loc central în regimul răspunderii pentru operațiunile de plată neautorizate. În special atunci când operațiunea contestată este rezultatul utilizării neautorizate a unui instrument de plată, notificarea are o funcție preventivă, permițând prestatorului de servicii de plată să blocheze instrumentul de plată și să reducă riscul apariției operațiunilor de plată neautorizate. Normele privind răspunderea pentru asemenea operațiuni neautorizate se întemeiază pe prezumția că acestea din urmă *ar fi putut fi evitate* prin efectuarea la timp a unei notificări. Ar fi contrar logicii regimului de răspundere să se facă distincția, în scopul exercitării dreptului la rambursare, între două categorii de operațiuni, și anume cele care ar fi putut fi evitate și cele care nu ar fi putut fi evitate.

77. În al treilea rând, obiectivul urmărit de articolul 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64 și de reglementarea din care acesta face parte susține concluzia de mai sus. Normele privind răspunderea pentru operațiunile neautorizate care sunt rezultatul pierderii, al furtului sau al deturnării instrumentului de plată urmăresc să asigure echilibrul între interesele plătitorului și cele ale prestatorului de servicii de plată. Ar fi contrar obiectivului de asigurare a echilibrului intereselor părților contractuale dacă domeniul de aplicare al răspunderii s-ar restrânge în așa fel încât să acopere doar o parte din operațiunile neautorizate. Acest fapt ar aduce atingere și obiectivului de încurajare a plătitorului să notifice în cel mai scurt timp prestatorul de servicii de plată.

78. Având în vedere cele de mai sus, considerăm că articolul 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64 trebuie interpretat în sensul că, în cazul pierderilor legate de operațiunile neautorizate pe care plătitorul le-a notificat tardiv, cu intenție sau din neglijență gravă, plătitorul este privat de dreptul la rambursare în raport cu toate operațiunile neautorizate, iar nu doar în raport cu acele operațiuni care ar fi putut fi prevenite dacă notificarea nu s-ar fi efectuat cu întârziere.

V. Concluzie

79. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate de Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța) după cum urmează:

1) Articolul 58 din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE, citit în lumina articolelor 56, 60 și 61 din aceasta,

   trebuie interpretat în sensul că plătitorul este în principiu privat de dreptul la rambursarea sumei aferente unei operațiuni neautorizate dacă a notificat cu întârziere prestatorul de servicii de plată în legătură cu respectiva operațiune, în pofida faptului că a făcut acest lucru în termen de treisprezece luni de la data debitării. Această interpretare nu aduce atingere aplicării articolului 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64.

[40] Punctele 32 și 52 din prezentele concluzii.

2) Articolul 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64, citit în lumina articolului 56 alineatul (1) litera (b) din această directivă,

trebuie interpretat în sensul că, în cazul pierderilor legate de o operațiune neautorizată care rezultă în urma pierderii, furtului ori deturnării instrumentului său de plată sau în urma oricărei alte utilizări neautorizate a acestuia, plătitorul este privat de dreptul la rambursare numai dacă acesta nu a notificat, cu intenție sau din neglijență gravă, prestatorul de servicii de plată.

3) Articolul 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64

trebuie interpretat în sensul că, în cazul pierderilor legate de operațiunile neautorizate pe care plătitorul le-a notificat tardiv, cu intenție sau din neglijență gravă, plătitorul este privat de dreptul la rambursare în raport cu toate operațiunile neautorizate, iar nu doar în raport cu acele operațiuni care ar fi putut fi prevenite dacă notificarea nu s-ar fi efectuat cu întârziere.